

ŽIVJETI ZAJEDNO: OBRAZOVANJE I INTERKULTURNI DIJALOG

Savremeni svijet je, mada preplavljen neprestanim naučnim, tehničkim i tehnološkim izumima i inovacijama, u isto vrijeme ispunjen nedostatkom razumijevanja, nesporazumima, antagonizmima i konfliktima. Čovjek se ne rađa ni kao dobar ni kao loš. Ne rađa se sa sposobnošću da razumije druge niti s mržnjom prema drugima. To je nešto što uči i usvaja u okruženju u kojem odrasta. To mu omogućuju prva iskustva iz roditeljskog doma i iskustva stečena tokom školovanja. To se dešava zbog toga što je ljudskom biću neophodna njegova altruistička i ljudska dimenzija podjednako koliko i njegove sposobnosti da u procesu učenja ostvari interpersonalnu komunikaciju, i upravo u tome domenu pruža se prilika edukatorima da djeluju. Upravo su oni osobe koje treba da razviju kvalitete komuniciranja ličnosti na pozitivan način i, s aspekta potreba modernog svijeta, neophodan način.

Veliki i značajni migracijski pokreti, tokom posljednjih decenija, nužno su svima nama nametnuli potrebu da naučimo kako živjeti s drugima i drugačijima. Gotovo da nema ni jedne zemlje u svijetu koja bi mogla biti označena kao jednonacionalna i unikulturalna. Čak i u onim dijelovima svijeta u kojima nije bilo ozbiljnijih migracija može se uočiti snažna tendencija porasta međuovisnosti među državama i društvenim zajednicama. Taj porast se odvija svakodnevno nevjerovatnom brzinom, te su za uspješno funkcioniranje privreda mnogih zemalja neophodni pojedinci koji su obrazovani na taj način da su razvili svijest, stekli znanja i ovladali vještinama neophodnim za djelotvorno komuniciranje čak i s onima čija je kultura potpuno drugačija od njihove. U svijetu kulturoloških različitosti niko više ne može biti oslobođen obaveze stjecanja znanja i ovladavanja komunikacijskim vještinama. Obrazovni sadržaji utemeljeni na vrijednostima različitih kultura, specifičnostima, sličnostima i razlikama šire se nevjerovatno brzo kao rezultat nastojanja da se ispune ove, uistinu stvarne potrebe. I, ne samo radi te potrebe čovjeka da živi u miru i toleranciji s drugima nego i zbog toga što je život s drugima jedini mogući način življenja. Bez drugih i drugačijih, bez poređenja i odmjerenja sa i prema drugima, čovjek ne može ostvariti svoj lični identitet.

Sumirajući ključna naučna viđenja u domenu interkulturalnog obrazovanja i osposobljavanja za dijalog, možemo ukazati na dvije značajke koje proizlaze iz istraživanja:

- Sadržaji koji se odnose na ovu oblast, koje je relativno lako prebacivati u druge oblasti korištenjem kognitivnog pristupa (predavanja, podučavanje, knjige, filmovi, diskusije) i uvrstiti u znanje pojedinca, ne vrše dovoljan utjecaj kako bi se promijenilo ponašanje ljudi i poboljšale osobine ličnosti.
- Mnogo je uspješnije i djelotvornije, istraživači šalju jasnu poruku, ako izravno učimo živjeti s drugima i razumjeti ih, posebno ako se to javlja kao rezultat dobre pedagoške prakse. Bez direktnih sučeljavanja, dijaloga, zajedničkog rada i života, znanje stečeno isključivo kognitivnom metodom ostat će formalno i beskorisno.

Društva s multikulturalnim obilježjima spontano osposobljavaju ljude da susreću i upoznaju jedni druge i tako doprinose pozitivnom razvoju ljudske svijesti o potrebi stvaranja bliskih veza s drugima i drugačijima. To, međutim, nije uvijek dovoljno. Živjeti pored nekoga i jednostavno ignorirati njegovu postojanost tako što nećete narušavati njegov način života još uvijek ne znači da je neka osoba dodala svojoj ličnosti dimenziju interkulturalnosti ili je, u tom smislu, usavršila svoju vještinu komuniciranja. Samo onda kada ljudi različitih identiteta uvažavaju jedni druge, (po)znaju jedni druge i rade jedni s drugima, razmjenjuju iskustva koristeći pozitivne i progresivne stvari kako bi olakšali svoj život, tada možemo govoriti o interkulturalnom sučeljavanju.

Interkulturalnost je novi, dinamični kvalitet u interakciji i komunikaciji među tim različitostima, zato što to znači aktivnu razmjenu različitih „dobra“ (bilo etničkih, religijskih, iskustvenih, naučnih, profesionalnih itd.) Ali, ova dimenzija iziskuje visok kvalitet i sofisticiranu pedagošku praksu. Ovo spada u nadležnost edukatora, razlog kojem je ovaj kongres posvećen. Očito je iz aktuelnih globalnih zbivanja da komparativna pedagogija mora, između ostalih važnih ciljeva i zadataka, uključiti ne samo spoznajni nego i praktične aspekte interkulturalnog razumijevanja, dijaloga i prihvaćanja.

Sigurna sam u to da su prethodni kongresi i konferencije društava za komparativnu pedagogiju imali, između ostalog, istu ovu ulogu, da se ljudi sastanu i razgovaraju o istim ili sličnim temama, da zajedno rade na različitim projektima, da se međusobno upoznaju kao pojedinci, ali i kao predstavnici različitih kultura i da izgrade proces razumijevanja, poštovanja i pozici-

tivnih emocija. Upravo zbog toga komparatisti, koji su kroz susrete navikli da upoznaju različite kulture, jezike, religije, stilove obrazovanja itd. su, kao po pravilu, ljudi drugačijeg kova. Njihova iskustva stečena ovakvim susretima omogućila su im da razviju viši stepen interkulturalnog razumijevanja i saradnje. Etnocentrizam im je čudan i nepoznat jer se oni nikada ne mogu naći u situaciji u kojoj bi, iz perspektive njihove vlastite kulture, osuđivali druge kao ispravne – neispravne, prihvatljive – neprihvatljive. Ustvari, njihov cilj je da prepoznaju vrijednosti u svakoj kulturi i prihvate ih.

No, na kraju, moramo još jednom ukazati na interkulturalnu saradnju, razumijevanje i toleranciju kao na krhku biljčicu o kojoj se treba brinuti i njegovati je. Iz nedavnih sukoba na Balkanu i Bosni i Hercegovini, ovo je evidentno, gdje je, u jednom kratkom periodu zanemarivanje ove važne biljke gotovo dovelo do njenog istrebljenja. Međutim, ova je biljka preživjela, što je najviše rezultat njenih dubokih i snažnih korijena koji su ojačali u prethodnim periodima naše prošlosti. XIII kongres u Sarajevu vidimo kao doprinos jačanju te biljke interkulturalnog dijaloga i razumijevanja širom svijeta.